

Arbetsmarknadsdepartementet

Arbetslöshetsförsäkringen och förvaltningslagen (Ds 2021:24)

Bakgrund

Genom remiss den 30 juli 2021 (A2021/01560) har Svenska ILO-kommittén ombetts att yttra sig över promemorian *Arbetslöshetsförsäkringen och förvaltningslagen*, (Ds 2021:24).

I betänkandet *Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen* (SOU 2020:37), som för närvarande bereds inom Regeringskansliet, föreslås en ny lag om arbetslöshetsförsäkring. Enligt förslaget ska det i den nya lagen bland annat införas reglering motsvarande en del av förvaltningslagens (2017:900) bestämmelser. I samband med beredningen av betänkandet har fråga uppstått om förvaltningslagen i stället bör vara uttryckligen tillämplig på handläggningen hos arbetslöshetskassor av ärenden enligt den nya lagen. I promemorian Ds 2021:24 övervägs om så bör vara fallet och om det behövs någon särreglering i sak i den nya lagen om arbetslöshetsförsäkring utöver den som har föreslagits i SOU 2020:37. Promemorian är på så sätt kompletterande till förslaget i SOU 2020:37 och ska läsas tillsammans med detta.

Promemorians förslag

I promemorian föreslås att förvaltningslagen uttryckligen ska tillämpas på handläggningen hos en arbetslöshetskassa av ärenden enligt den nya lagen om arbetslöshetsförsäkring. Arbetslöshetskassan ska då jämföras med en myndighet. Även avseende överklagande av arbetslöshetskassans beslut i sådana ärenden ska förvaltningslagen uttryckligen tillämpas. Om lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, eller en annan lag eller en författning som beslutats av regeringen eller av en förvaltningsmyndighet, innehåller någon bestämmelse som avviker från förvaltningslagen ska dock den bestämmelsen tillämpas.

I promemorian konstateras att det inte finns några lagtekniska eller liknande hinder mot att göra förvaltningslagen tillämplig på

handläggningen hos en arbetslöshetskassa av ärenden enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring och vid överklaganden av arbetslöshetskassans beslut i sådana ärenden i den mån det inte finns någon tillämplig särreglering. Det konstateras att arbetslöshetskassorna i praktiken i stor utsträckning redan tillämpar förvaltningslagens bestämmelser. I promemorian görs också bedömningen att det är lämpligt att förvaltningslagen tillämpas med hänsyn bland annat till behovet av en rättssäker handläggning. Vidare konstateras det att ärenden enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring är av sådan natur att de kan vara avgörande för människors försörjning och avser tilldelning av medel som det allmänna tillhandahållit. Detta talar, enligt bedömningen i promemorian, med styrka för att så långt som möjligt samma regler om god förvaltning och rättssäkerhet som gäller för förvaltningsmyndigheter bör vara uttryckligen tillämpliga på handläggningen av sådana ärenden.

Promemorian innehåller en genomgång av förvaltningslagens bestämmelser i förhållande till vad som gäller enligt den nuvarande lagen och den nya lag om arbetslöshetsförsäkring som föreslås i SOU 2020:37. För respektive avsnitt i förvaltningslagen presenteras en bedömning av om det är ändamålsenligt att de aktuella bestämmelserna i förvaltningslagen ska tillämpas för handläggningen hos en arbetslöshetskassa av ärenden enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring och vid överklaganden av arbetslöshetskassans beslut i sådana ärenden. Sammantagen konstateras det i promemorian att flertalet bestämmelser i den nya lagen om arbetslöshetsförsäkring i sak motsvarar vad som föreskrivs i förvaltningslagen och där hänvisning till förvaltningslagens bestämmelser istället med fördel kan göras.

Förslaget innebär att bestämmelser i den nya lagen om arbetslöshetsförsäkring som motsvarar bestämmelser i förvaltningslagen ska utgå och ersättas med en hänvisning till förvaltningslagens bestämmelser. Detta gäller till exempel bestämmelser om ändring och rättelse av beslut (36–39 §§ förvaltningslagen) och bestämmelser om överklagande (43–45 §§ förvaltningslagen). I vissa delar konstateras att någon motsvarighet till förvaltningslagen saknas i den nya lagen om arbetslöshetsförsäkring, där förvaltningslagens tillämplighets därför kommer innebära något nytt i sak. Detta är till exempel förvaltningslagens allmänna krav på handläggningen av ärenden, såsom bestämmelser om enkel, snabb och kostnadseffektiv handläggning, tolkning och översättning, partsinsyn, jäv, ombud samt åtgärder om handläggningen försenas (9–18 och 49 §§ förvaltningslagen). I andra delar konstateras att en särreglering i förhållande till förvaltningslagens bestämmelser finns i den nya lagen om arbetslöshetsförsäkring och där dessa då kommer fortsatt gälla istället för förvaltningslagens bestämmelser, till exempel bestämmelser om uppgiftsskyldighet.

Förslagets förhållande till ILO-konventioner

Promemorian innehåller inte någon redogörelse för hur förslagen förhåller sig till Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner. ILO-kommittén vill därför erinra om de ILO-instrument som aktualiseras.

Det är framförallt konvention (nr 168) om främjande av sysselsättning och skydd vid arbetslöshet som aktualiseras. Enligt konventionen ska varje medlemsstat vidta lämpliga åtgärder för att samordna sitt system för skydd vid arbetslöshet och sin sysselsättningspolitik. Skyddet vid arbetslöshet, i synnerhet metoderna för att utge förmåner vid arbetslöshet, bör vara utformat så att det bidrar till att främja full, produktiv och fritt vald sysselsättning och inte tar bort incitamenten för att arbeta och erbjuda arbete. Utöver bestämmelser om till exempel personkrets och ersättningsnivåer innehåller konventionen i avsnitt VIII även bestämmelser om rättsliga administrativa och ekonomiska garantier.

Som anges i promemorian är den avsedd att komplettera förslaget i SOU 2020:37 och ska läsas tillsammans med detta. Det kan noteras att SOU 2020:37 innehåller en redogörelse för förslagets förhållande till Sveriges åtaganden inom ramen för ILO och en närmare granskning av förslagets förenlighet med konvention (nr 168). Granskningen berör dock inte bestämmelserna om rättsliga, administrativa och ekonomiska garantier.

Konventionens bestämmelser om rättsliga, administrativa och ekonomiska garantier stadgar bland annat rätten att anföra besvär mot ett beslut om en förmån och en skyldighet för Sverige säkerställa en pålitlig administration av de institutioner och andra organ som ansvarar för tillämpningen av konventionen. Dessa bestämmelser är särskilt relevanta vid bedömningen av vilka förvaltningsrättsliga regler som bör tillämpas vid arbetslöshetskassornas handläggning av ärenden.

Svenska ILO-kommitténs slutsats

ILO-kommittén beklagar att promemorian inte innehåller någon redogörelse för hur förslagen förhåller sig till Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner. ILO-kommitténs bedömning är dock att förslaget är förenligt med de ILO-konventioner som har ratificerats av Sverige.

I beslutet i detta ärende har deltagit undertecknad ordförande Per Ewaldsson och kommitténs ledamöter.

Yttrandet har beslutats per capsulam. Ärendet har handlagts av undertecknad sekreterare.

För Svenska ILO-kommittén

Per Ewaldsson
Ordförande

Sofia Rasmusson
Adjungerad sekreterare